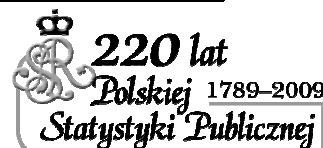

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Wyniki wstępne

Badanie pilotażowe obrotów towarów i usług w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej w I kwartale 2009 roku

WYNIKI BADANIA

Liczba osób objętych badaniem pilotażowym obrotów towarów i usług w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej, z uwzględnieniem tzw. małego ruchu granicznego, w I kwartale 2009 roku wyniosła **21,0 tys.**, z tego:

- Polacy – **11,9 tys.**, w tym powracający z Ukrainy stanowili około 99%,
- cudzoziemcy – **9,1 tys.**, w tym mieszkańcy Ukrainy stanowili około 99%.

Spośród cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską około **4% posiadało Kartę Polaka.**

Ruch graniczny osób na granicy polsko-ukraińskiej według danych Straży Granicznej w I kwartale 2009 r. wyniósł:

- liczba Polaków powracających do Polski – 639,3 tys. tj. o 42,5% mniej niż w IV kwartale 2008 r.,
- liczba cudzoziemców opuszczających Polskę – 583,2 tys., tj. o 19,7% mniej niż w IV kwartale 2008 r.

Wśród osób przekraczających granicę polsko-ukraińską dominowali **zmotoryzowani** – **88,1%** cudzoziemców i **81,1%** Polaków. Osoby przekraczające badaną granicę **pieszo** stanowiły **8,3%** wśród cudzoziemców i **17,6%** wśród Polaków, natomiast podróżujący **koleją** odpowiednio **3,6%** i **1,3%**.

Wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą przekraczających granicę polsko-ukraińską

Szacunkowa wartość zakupionych w Polsce towarów i usług przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w I kwartale 2009 roku wyniosła **364,7 mln zł**, natomiast wydatki poniesione za granicą przez Polaków wyniosły **81,2 mln zł**. Wartości te są niższe niż w IV kwartale 2008 roku odpowiednio o 29,1% i 41,2%.

W I kwartale 2009 r., w odniesieniu do poprzedniego kwartału, cudzoziemcy wydali o ponad 43% mniej środków na zakup materiałów budowlanych. Znacznie spadły też wydatki na zakup części i akcesoriów do środków transportu (o 26,4%), sprzęt gospodarstwa domowego (o 23,0%), artykułów do wystroju mieszkań (o 21,7%) oraz odzieży i obuwia (o 16,0%). O prawie połowę mniej środków cudzoziemcy przeznaczyci na pozostałe wydatki,

związane przede wszystkim z usługami noclegowymi i gastronomicznymi. Na niezmiennym poziomie w stosunku do IV kwartału 2008 r. ukształtowały się wydatki cudzoziemców na zakup mięsa i wyrobów mięsnych.

Polacy powracający do kraju wydatkowali za granicą na zakup towarów o prawie 40% mniej środków w porównaniu z IV kwartałem 2008 r. Najbardziej obniżyły się wydatki na zakup wyrobów tytoniowych (o ponad 83%). Spowodowane to było głównie wprowadzeniem od 1 grudnia 2008 roku nowych przepisów ograniczających ilość wwożonych do Polski (w transporcie innym niż lotniczy lub morski), zwolnionych z akcyzy, wyrobów tytoniowych¹. Znacząco spadła także wartość wydatków na zakup odzieży i obuwia (o 56,4%), napojów alkoholowych (o 34,7%), paliw (o 33,1%), oraz wyrobów cukierniczych (o 26,5%). Polacy również znacznie mniej środków – bo o ponad 57% – przeznaczyli na pozostałe wydatki, w tym na noclegi i usługi gastronomiczne (spadek w porównaniu z IV kwartałem 2008 roku odpowiednio o 53,3% i o 56,1%).

Na znaczące zmniejszenie ruchu granicznego Polaków, a tym samym ich wydatków za granicą, wpłynął także – obok ograniczenia norm ilościowych dotyczących wwożonych papierosów – fakt, że od grudnia 2008 r. ukraińskie służby graniczne zaczęły egzekwować przepisy regulujące długość pobytu obywateli polskich na terytorium Ukrainy². Ponadto, według informacji uzyskanych od badanych respondentów, nastąpiło zmniejszenie opłacalności dokonywanych tam zakupów, gdyż w I kwartale 2009 r. na Ukrainie istotnie wzrosły ceny towarów i usług konsumpcyjnych, między innymi papierosów, napojów alkoholowych i bezalkoholowych, artykułów spożywczych, w tym wyrobów cukierniczych, odzieży i obuwia. Średnioważony kurs hrywny ukraińskiej liczony w złotych dla IV kwartału 2008 r. i I kwartału 2009 r. według danych NBP wyniósł odpowiednio 0,4493 zł i 0,4203 zł.

Średnie wydatki cudzoziemców w Polsce ukształtowały się na poziomie około 625 zł (w IV kwartale 2008 r. – 708 zł), natomiast Polaków za granicą około 127 zł (w IV kwartale 2008 r. – 124 zł). Przeciętnie cudzoziemiec wydawał najwięcej na materiały budowlane – 211 zł, sprzęt gospodarstwa domowego – 125 zł, mięso i wyroby mięsne – 76 zł oraz części i akcesoria do środków transportu – 62 zł. Natomiast Polak przeciętnie wydawał najwięcej na paliwo – 69 zł, napoje alkoholowe – 16 zł i wyroby cukiernicze – 14 zł. Na wyroby tytoniowe Polak przeznaczył przeciętnie 3,80 zł, podczas gdy w IV kwartale 2008 r. aż 13 zł.

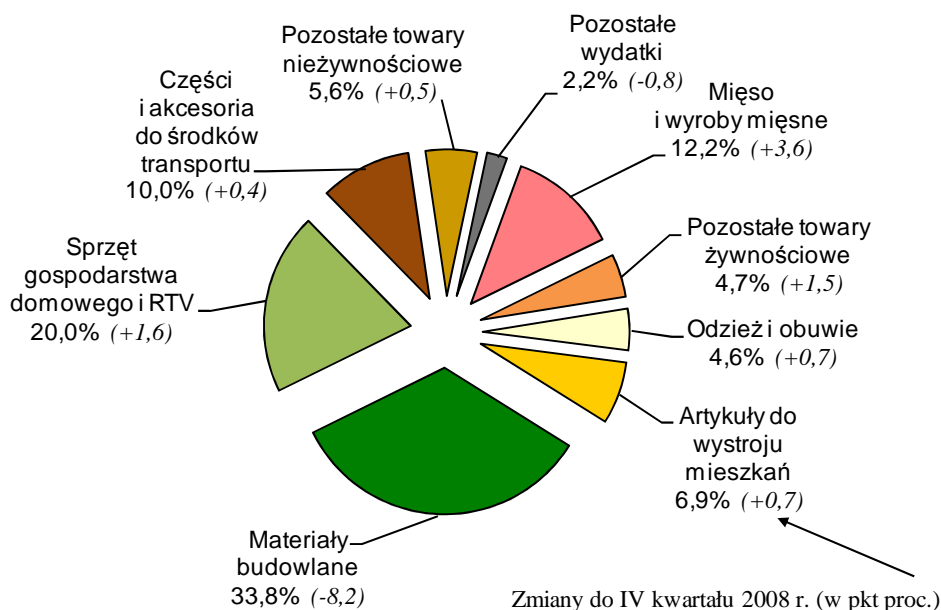
W strukturze wydatków cudzoziemców dominowały, podobnie jak w IV kwartale 2008 roku, wydatki na towary nieżywnościowe – 80,9%. Na towary żywnościowe przypadło 16,9% ogółu wydatków, a na pozostałe wydatki (na usługi) – 2,2%, z tego wydatki na noclegi stanowiły 0,9% a na usługi gastronomiczne – 1,3%. Wśród artykułów nieżywnościowych największym zainteresowaniem cieszyły się nadal materiały budowlane, chociaż ich udział w strukturze wydatków – w porównaniu z IV kwartałem 2008 r. – był o 8,2 pkt proc. mniejszy. Duży udział miały też wydatki na zakup sprzętu gospodarstwa domowego, części i akcesoriów do środków transportu oraz artykułów do wystroju mieszkań. Natomiast z towarów żywnościowych najczęściej kupowano mięso i wyroby mięsne (wykres 1).

---

¹ Według przepisów obowiązujących do końca listopada 2008 roku można było przywieźć 200 sztuk papierosów, a od 1 grudnia 2008 r. limit został zmniejszony do 40 sztuk. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 listopada 2008 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie zwolnień od podatku akcyzowego (DzU nr 210, poz. 1323, z dnia 28 listopada 2008 r.).

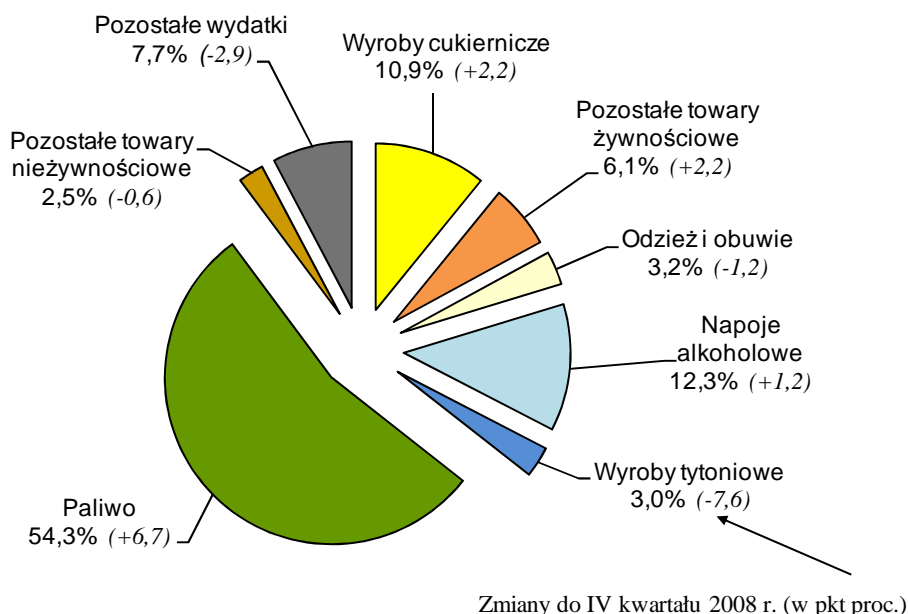
² W myśl tych przepisów łączny czas pobytu obywateli państwa polskiego na Ukrainie (bez konieczności posiadania przez nich wiz) nie może przekraczać 90 dni w półroczu. Polacy, którzy często przekraczali granicę polsko-ukraińską, otrzymali czasowy (1 lub 3 miesięczny) zakaz wejścia-wjazdu na terytorium Ukrainy. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego z dnia 30 lipca 2003 r. (MP z 2003 r., nr 56 poz. 878, z późn. zm.).

Wykres 1. Struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską

W strukturze wydatków Polaków powracających do kraju przeważały wydatki na zakup towarów nieżywnościowych (60,0%), w tym w szczególności na zakup paliwa (54,3%). Wydatki na towary żywnościowe stanowiły 17,0% ogółu wydatków poniesionych przez Polaków. Znaczący udział miały również wydatki na napoje alkoholowe 12,3%. W porównaniu z IV kwartałem 2008 r. w strukturze wydatków wyraźnie mniejszy udział miały wydatki na zakup wyrobów tytoniowych (o 7,6 pkt proc.). Spośród artykułów żywnościowych najczęściej kupowano wyroby cukiernicze. Pozostałe wydatki to przede wszystkim opłaty za usługi gastronomiczne – 2,7% oraz noclegi – 2,1% (wykres 2).

Wykres 2. Struktura wydatków poniesionych za granicą przez Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską

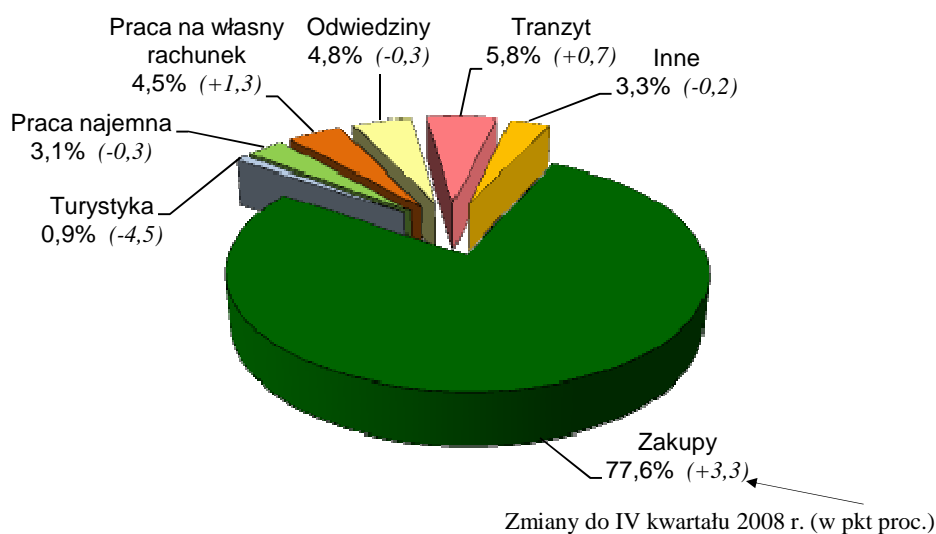

Struktura cudzoziemców i Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską według celu wizyty

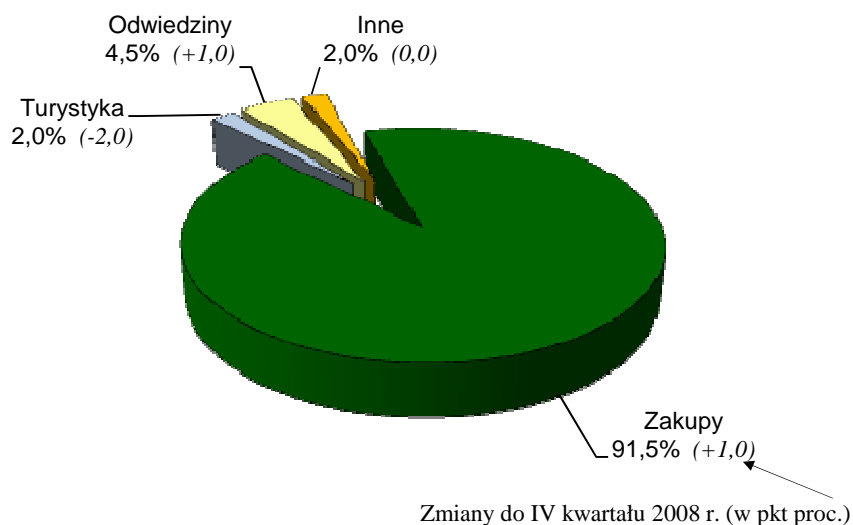
Najczęstszym celem przyjazdu cudzoziemców do Polski było dokonanie zakupów (podobnie jak w IV kwartale 2008 r.), następnie praca, tranzyt, odwiedziny (wykres 3). W porównaniu do IV kwartału 2008 r. znacznie spadł odsetek cudzoziemców odwiedzających nasz kraj w celach turystycznych – o 4,5 pkt proc.

Dokonanie zakupów było również dominującym celem wyjazdu za granicę Polaków (wykres 4). Polacy wyjeżdżali także w odwiedziny i w celach turystycznych.

Wykres 3. Struktura cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską według celu wizyty w Polsce

Wykres 4. Struktura Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską według celu pobytu za granicą

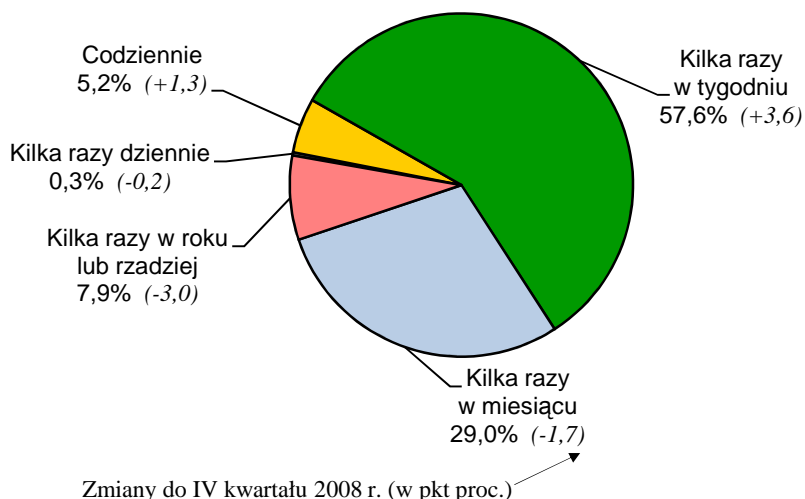

Częstotliwość przekraczania granicy polsko-ukraińskiej przez Polaków i cudzoziemców

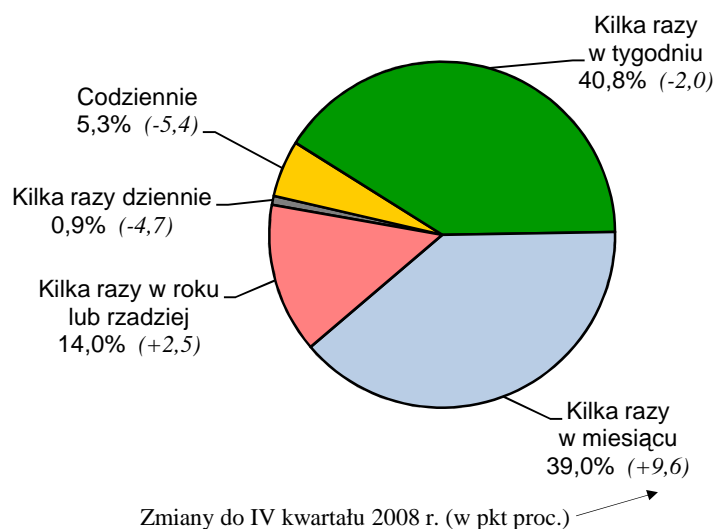
Najwięcej osób objętych badaniem zarówno wśród cudzoziemców (ponad połowa) jak i Polaków (2/5) przekraczało granicę kilka razy w tygodniu. Prawie 30% cudzoziemców i blisko 40% Polaków przekraczało granicę kilka razy w miesiącu. Nieznaczny odsetek wśród badanych cudzoziemców i Polaków stanowiły osoby przekraczające granicę kilka razy dziennie. Szczegółową strukturę według częstotliwości przekraczania granicy w I kwartale 2009 r. zaprezentowano na wykresach 5 i 6.

W porównaniu do IV kwartału 2008 r. struktura cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską według częstotliwości jest zbliżona. Wśród Polaków zdecydowanie obniżył się odsetek przekraczających granicę kilka razy dziennie (o 4,7 pkt proc.) oraz codziennie (o 5,4 pkt proc.), natomiast wzrósł odsetek przekraczających granicę kilka razy w miesiącu (o 9,6 pkt proc.).

Wykres 5. Struktura cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską według częstotliwości przekraczania granicy

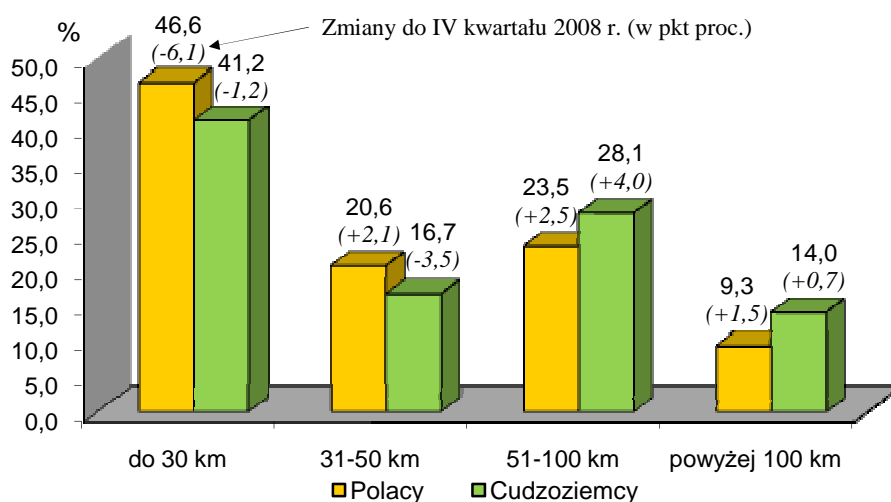
Wykres 6. Struktura Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską według częstotliwości przekraczania granicy

Delimitacja obszaru oddziaływania granicy

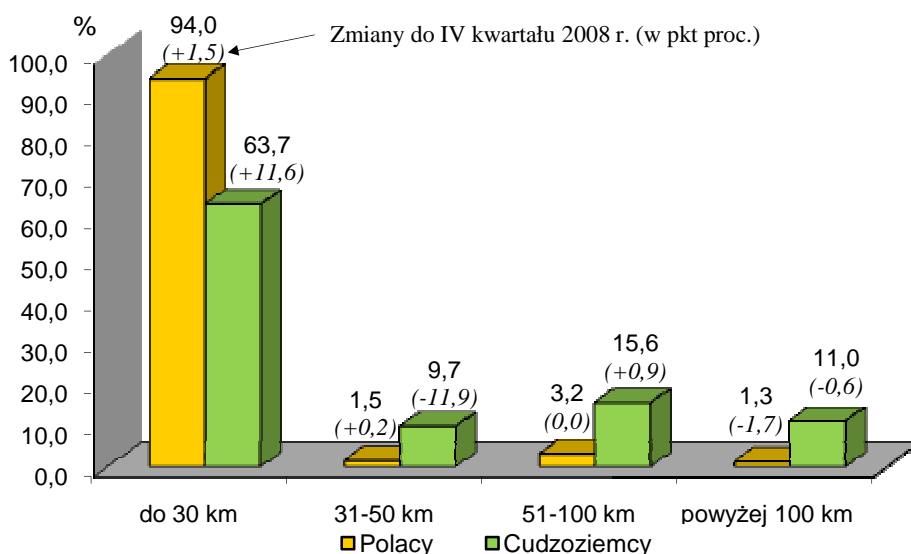
Przekraczający granicę polsko-ukraińską cudzoziemcy, podobnie jak i Polacy, byli najczęściej mieszkańcami miejscowości zlokalizowanych w odległości do 50 km od granicy – 57,9% cudzoziemców i 67,2% Polaków, przy czym około 2/5 cudzoziemców jak i Polaków mieszkało w pasie do 30 km. Natomiast w odległości powyżej 100 km od granicy zamieszkiwało 14% cudzoziemców i ponad 9% Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską (wykres 7).

Wykres 7. Struktura Polaków i cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską według odległości miejsca zamieszkania od granicy

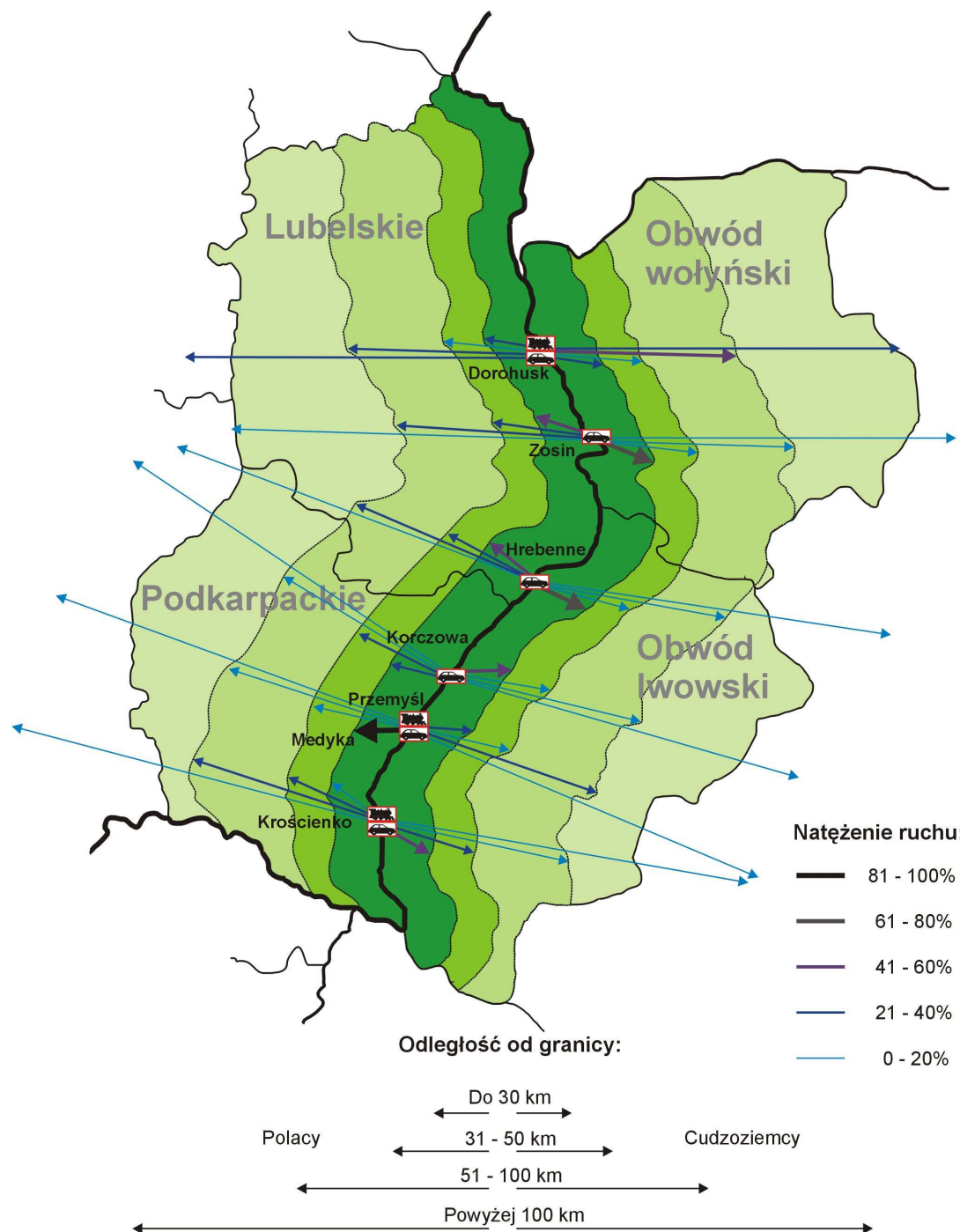
Przekraczający granicę cudzoziemcy oraz Polacy najchętniej dokonywali zakupów w odległości do 50 km od granicy – 73,4% cudzoziemców i aż 95,5% Polaków. Z kolei w odległości powyżej 100 km zakupów dokonywał co dziewiąty cudzoziemiec i tylko 1,3% Polaków (wykres 8).

Wykres 8. Struktura Polaków i cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską według odległości miejsca dokonania zakupów od granicy

Na podstawie wyników badania ankietowego za I kwartał 2009 r. na przejściach na granicy polsko-ukraińskiej, przy uwzględnieniu odległości od granicy miejsca zamieszkania oraz miejsca dokonania zakupów, dokonano wstępnej delimitacji obszarów oddziaływania badanego odcinka granicy (mapy 1 i 2).

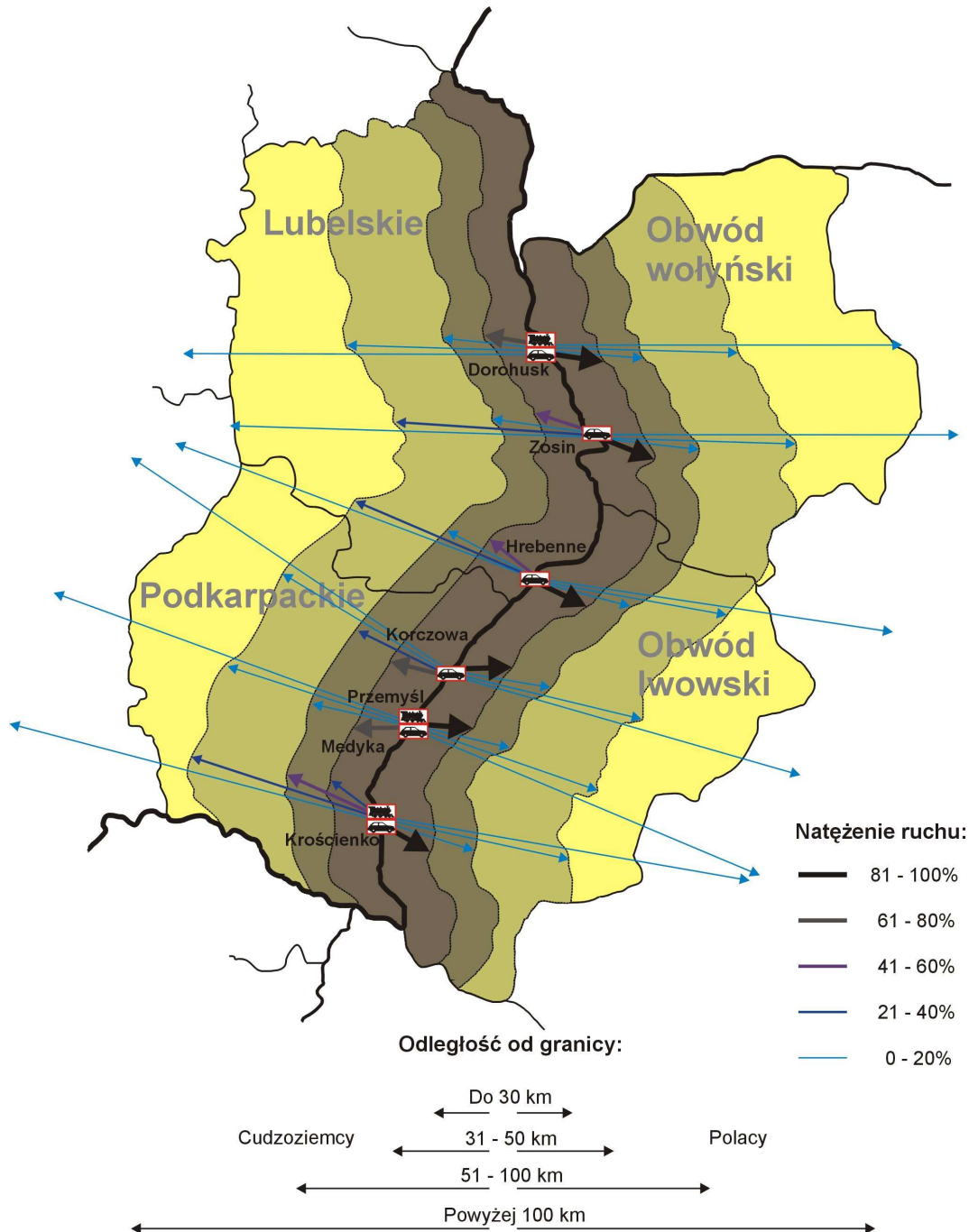
Mapa 1. Delimitacja obszarów oddziaływania granicy na podstawie odległości od granicy miejsca zamieszkania Polaków i cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską

Największa liczba cudzoziemców i Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską zamieszkiwała w pasie do 30 km od granicy. Natomiast niewielki odsetek wśród badanych, zarówno Polaków jak i cudzoziemców, mieszkał w odległości powyżej 100 km od granicy.

Mapa 2. Delimitacja obszarów oddziaływania granicy na podstawie odległości od granicy miejsca dokonania zakupów przez Polaków i cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską

Ponad 95% Polaków oraz prawie 64% cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską dokonywała zakupów w odległości do 30 km od granicy. Co dziesiąty cudzoziemiec dokonywał zakupów w pasie 30-50 km od granicy, a co dziewiąty – w odległości powyżej 100 km od granicy.

PODSUMOWANIE

Wyniki przeprowadzonego badania pilotażowego pozwalają na stwierdzenie, że procesy zachodzące na obszarach transgranicznych mają duże znaczenie dla ich rozwoju społeczno-gospodarczego. Niemniej jednak, w I kwartale 2009 r. odnotowany został kolejny spadek liczby osób przekraczających granicę polsko-ukraińską, zarówno cudzoziemców jak i Polaków, a także ponoszonych przez nich wydatków na zakup towarów i usług za granicą. Istotny wpływ na to miała zmiana przepisów, jak też wzrost cen na Ukrainie.

Największa intensywność zjawisk związanych z ruchem granicznym występuje na obszarach położonych w pasie do 50 km wzdłuż granicy, o czym świadczy między innymi odsetek podróżujących osób ponoszących wydatki w tym pasie (ponad 70% cudzoziemców i ponad 95% Polaków), jak również fakt, że mieszkańcy miejscowości zlokalizowanych na tym obszarze stanowili zdecydowaną większość wśród przekraczających granicę (prawie 58% cudzoziemców i ponad 67% Polaków).

Wartość obrotów towarów w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej (szacunek wstępny według cen bieżących) w I kwartale 2009 r., pomimo znacznego spadku w ostatnim okresie, wciąż jest znacząca w relacji z obrotami handlu zagranicznego województw lubelskiego i podkarpackiego oraz Polski:

- Wartość poniesionych wydatków ogółem na zakup towarów przez cudzoziemców w Polsce, deklarujących jako kraj stałego zamieszkania Ukrainę, stanowi ok. 9,4% wartości eksportu³ z Polski na Ukrainę przypadającej średnio na jeden kwartał 2008 roku.
- Wartość poniesionych wydatków ogółem na zakup towarów przez Polaków za granicą, deklarujących jako kraj pobytu Ukrainę, stanowi ok. 5,5% wartości importu⁴ do Polski z Ukrainy przypadającej średnio na jeden kwartał 2008 roku.

UWAGI METODYCZNE

Począwszy od III kwartału 2008 roku prowadzone jest badanie pilotażowe obrotów towarów i usług w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej. Badanie dotyczy obrotów nierejestrowanych na dokumentach celnych SAD. Uruchomiono je w związku z zapotrzebowaniem informacyjnym w kontekście nowych uwarunkowań międzynarodowych – wejście Polski do strefy Schengen, a w szczególności podpisanie w dniu 28 marca 2008 roku Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego. Badanie ma tym większe znaczenie, że wschodnia granica Polski jest zewnętrzną granicą Unii Europejskiej. Przeprowadzone było przy wsparciu Straży Granicznej i Służby Celnej oraz Wojewodów Podkarpackiego i Lubelskiego.

Tematem badania jest wysokość i struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców oraz wydatków poniesionych przez Polaków za granicą, między innymi na towary żywnościowe i nieżywnościowe, noclegi i inne usługi. Badane są również: cel podróży, odległość od granicy miejsca zamieszkania i miejsca dokonania zakupów, częstotliwość przekraczania granicy polsko-ukraińskiej, w przypadku Polaków – kraj pobytu za granicą, w przypadku cudzoziemców – kraj stałego zamieszkania oraz posiadanie Karty Polaka. Badanie jest w pewnym stopniu kontynuacją badania obrotów towarowych w ruchu

³ Wyniki wstępne. Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów I-XII 2008 r., www.stat.gov.pl.

⁴ Tamże.

granicznym prowadzonego przez GUS w latach 1994-2002, zostało jednakże zmodyfikowane i dostosowane do aktualnych potrzeb.

Badanie prowadzone było na wszystkich przejściach drogowych i kolejowych z ruchem osobowym na granicy polsko-ukraińskiej.

Tabela 1. Wykaz przejść granicznych objętych badaniem

	Miejscowość graniczna	Rodzaj przejścia	Sposób przekroczenia granicy
województwo podkarpackie	Korczowa	drogowe	zmotoryzowany
	Krościenko	drogowe, kolejowe	zmotoryzowany i koleją
	Medyka	drogowe	zmotoryzowany i pieszo
	Przemyśl	kolejowe	koleją
województwo lubelskie	Dorohusk	drogowe, kolejowe	zmotoryzowany i koleją
	Hrebenne	drogowe	zmotoryzowany
	Zosin	drogowe	zmotoryzowany

Badaniem pilotażowym objęto cudzoziemców wyjeżdżających z Polski (mieszkających na stałe za granicą) i Polaków (mieszkających na stałe w Polsce) powracających do kraju przez granicę polsko-ukraińską: samochodami osobowymi, autokarami, motocyklami, pieszo oraz koleją. Badano wylosowane osoby przekraczające granicę.

Ankieta wypełniana jest dla pojedynczej osoby lub jednorodnej grupy osób (np. rodziny) podróżującej razem i razem ponoszącej wydatki. Ankieta zawiera 8 pytań (w przypadku cudzoziemców dodane jest pytanie o Kartę Polaka), jest anonimowa i prosta w wypełnieniu. Formularze dla cudzoziemców przygotowane są w językach: ukraińskim, rosyjskim, angielskim, niemieckim i francuskim. Informacje są pozyskiwane w formie wywiadu lub samodzielnego wypełnienia ankiety przez respondenta. Badanie przeprowadzają profesjonalni ankierzy statystyki publicznej.

Ankietyzację prowadzono w wylosowane dni tygodnia w taki sposób, by w kwartale każdy dzień tygodnia wystąpił jeden raz.

Wartość wydatków podawanych przez respondentów w walutach obcych jest przeliczana na złotówki według średniego kursu NBP obowiązującego w dniu, w którym przeprowadzono badanie.

Badany jest asortyment towarów cieszących się największym popytem, odpowiednio wśród Polaków i cudzoziemców.

Podstawę szacowania wyników stanowią dane z ankiet oraz informacje Straży Granicznej o ruchu granicznym na wszystkich przejściach na granicy polsko-ukraińskiej. Badanie przeprowadzono na próbie około 1%.

W I kwartale 2009 roku zebrano 12,6 tys. ankiet, z tego 6,5 tys. od Polaków i 6,1 tys. od cudzoziemców.

Dotychczas ukazały się następujące opracowania dotyczące pogranicza polsko-ukraińskiego

I. Wyniki wstępne. Badanie pilotażowe obrotów towarów i usług w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej:

- ◆ III kwartał 2008 roku.
- ◆ IV kwartał 2008 roku.

II. Seria „Charakterystyka pogranicza polsko-ukraińskiego”

- ◆ Powiaty wchodzące w skład polsko-ukraińskiej strefy przygranicznej.
- ◆ Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w podkarpackim i lubelskim rejestrze REGON na pograniczu polsko-ukraińskim.
- ◆ Stan, ruch naturalny i migracje ludności w 2007 r.
- ◆ Rynek pracy w 2007 r.
- ◆ Turystyka w 2007 r.
- ◆ Ochrona zdrowia w 2007 r.
- ◆ Ochrona środowiska w 2007 r.
- ◆ Budżety gmin w 2007 r.

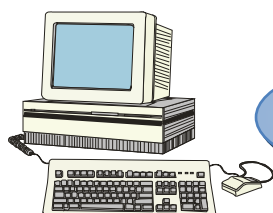
III. Pozostałe

- ◆ Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej na pograniczu polsko-ukraińskim, województwo podkarpackie i lubelskie - *monitoring miesięczny*.
- ◆ Pogranicze polsko-ukraińskie w liczbach.
- ◆ Pogranicze polsko-ukraińskie; województwo podkarpackie i lubelskie - podregiony, powiaty, gminy.

Wszystkie ww. opracowania dostępne są na stronie internetowej

Urzędu Statystycznego w Rzeszowie

pod adresem:

<http://www.stat.gov.pl/rzesz>